

Sygn. akt V CSK 483/18

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa-Naczelnika [...] Urzędu Skarbowego w S.
przeciwko J. M., M. M. i D. M. M.

o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 kwietnia 2019 r.,
na skutek skarg kasacyjnych pozwanych
od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]
z dnia 12 kwietnia 2018 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1) odmawia przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa-Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Tak ujęta instytucja tzw. przedsądu jest zgodna z normami konstytucyjnymi, a także ze sformułowanymi przez Radę Europy zaleceniami dopuszczającymi wprowadzenie środków eliminujących dostęp do sądu najwyższego szczebla.

W sprawie zostały wniesione dwie skargi kasacyjne.

Pozwany D. M. M. zarzucił zaskarżonemu wyrokowi Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 12 kwietnia 2018 r. naruszenie art. 1 i 2 § 1 k.p.c. w zw. z art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 527 § 1 k.c. i art. 379 pkt 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany uzasadnił tym, że, w orzecznictwie występuje rozbieżność poglądów w kwestii dopuszczalności stosowania cywilnoprawnej instytucji skargi pauliańskiej do ochrony wierzytelności publicznoprawnych (przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Pozwani J. M. i M. M. zarzucili zaskarżonemu wyrokowi Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 12 kwietnia 2018 r. naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 363 § 3 k.p.c. w zw. z art. 366 k.p.c., art. 1001 § 4 k.p.c., art. 531 § 1 k.c., art. 527 § 1 k.c. w zw. z art. 888 i 889 k.c. w zw. z art. 908 § 2 k.c.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwani uzasadnili oczywistą jej zasadnością (przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej określona w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). W motywach wniosku wskazali, że art. 531 § 1 i 2 k.c. określa krąg podmiotów legitymowanych biernie w procesie o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli. Biernie legitymowanym w sprawie żądania, którego dotyczy art. 531 § 1 k.c. jest tylko osoba trzecia, a w sprawie żądania, którego dotyczy art. 531 § 2 k.c. -

tylko wskazany w tym przepisie następca prawny osoby trzeciej. Skarżący podkreślili, że pozwanym w procesie pauliańskim nigdy nie jest dłużnik niezaspokojonej wierzytelności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pozwany D. M. M. nie wykazał powołanej we wniosku przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Potrzeba wykładni przepisów nie występuje, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest zapatrywanie, że wierzytelność publicznoprawna jest objęta cywilistyczną konstrukcją skargi pauliańskiej, stosowaną w drodze analogii legis. Do spraw cywilnych zalicza się bowiem sprawy, w których przedmiotem sporu są cywilnoprawne skutki zdarzeń niemających charakteru cywilnoprawnego. Uzasadnia to wykorzystanie skargi pauliańskiej jako merytorycznego środka ochrony wierzytelności publicznoprawnych (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 85/02, a z późniejszego orzecznictwa np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2005 r., I CK 677/04, 28 października 2010 r., II CSK 227/10, 1 czerwca 2011 r., II CSK 513/10)

Według utrwalonej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ §1 pkt 4 k.p.c. tylko wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa albo wydane zostało w wyniku dostrzegalnej w sposób pewny i niewątpliwy bez potrzeby głębszej analizy jurydycznej błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2011 r., I PK 237/10, 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, 24 lutego 2012 r., V CSK 225/11, 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15). Przytoczone okoliczności powinny jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2005 r., II CZ

89/2005, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 2004/06, i z dnia 24 lutego 2006 r., IV CSK 8/06).

Pozwani J. M. i M. M. nie przedstawili przekonujących argumentów świadczących o występowaniu w sprawie tak rozumianej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. W wyroku z dnia 14 listopada 2012 r., II CSK 206/12, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że jeżeli przeniesienie prawa własności nieruchomości nastąpiło w zamian za ustanowienie służebności osobistej, to z punktu widzenia instytucji skargi pauliańskiej nie można „rozszczeplać” tych czynności i traktować ich jako dwóch niezależnych od siebie czynności w postaci umowy darowizny i ustanowienia ograniczonego prawa rzeczowego. Ocena podstawy prawnej przeniesienia własności nie może być w tym przypadku przeprowadzana w oderwaniu od ustanowienia służebności osobistej na rzecz zbywców. Czynność prawna objęta skargą pauliańską prowadzi bowiem do pokrzywdzenia strony powodowej (wierzyciela) nie tylko z powodu wyzbycia się przez dłużników składnika majątkowego, z którego mogłaby ona uzyskać zaspokojenie, ale także z racji obciążenia nieruchomości służebnością osobistą skuteczną erga omnes (por. art. 1000 § 3 k.p.c.).

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia obu skarg kasacyjnych do rozpoznania, a o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął zgodnie z art. 98 w związku z art. 108 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. oraz w związku z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U.2016.2261) i art. 99 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).